

1. 2 ΣΥΝΟΧΗ - ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

1.2.1 Να συμπληρώσετε τα κενά στα παρακάτω αποσπάσματα με τις διαρθρωτικές λέξεις που δίνονται στον πίνακα (σε τυχαία σειρά) και να σημειώσετε τη νοηματική σχέση που δηλώνει καθεμία από αυτές τις λέξεις.

α. Το ωραίο ταυτίζεται με το αγαθό;..... (1) έχουν στενές σχέσεις.

..... (2), το ωραίο δε συγγέεται με το αγαθό. Μερικές πράξεις μας είναι ηθικές,..... (3) δεν έχουν καμιά αισθητική αξία μόλις τις απομονώσουμε από το σύνολο της ύπαρξης. Αντίθετα, μερικές υπάρξεις, που φλέγονται από μια ορμητική επιθυμία ή τρώγονται από ένα διάπυρο πάθος, είναι ωραίες χωρίς να είναι ηθικές (4) πολλές φορές βρισκόμαστε σε δύσκολη θέση προκειμένου να ανακαλύψουμε ένα ηθικό περιεχόμενο σε μερικές από τις πιο ωραίες δημιουργίες της τέχνης: Η Αφροδίτη της Μήλου είναι ωραία χωρίς να είναι ούτε ηθική, ούτε ανήθικη. Μπορούμε πάλι να βρούμε κάλλος σε θεάματα που ηθικά τα καταδικάζουμε, (5) στις ταυρομαχίες.

[Πέτρος Σπανδωνίδης, «Το ωραίο και το ηθικό», περ. Νέα Πορεία, τόμ. 10 (Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1964)]

Λέξη	Εξάλλου	π.χ.	Αναμφισβήτητα	μα	Μολαταύτα
Δηλώνει					

β. Εκείνο (1) που με κρατά σε στάση εχθρικής προσοχής, είναι η μωροφιλοδοξία μερικών ανθρώπων, που, χωρίς εφόδια στη ζωή τους, ξεκινούν για τη δόξα και θέλουν (2) να δώσουν σε κάθε ευκαιρία την εντύπωση ότι φίλησαν το μέτωπο της δόξας, όταν,.....(3) εκμεταλλεύτηκαν άσεμνα μια στιγμή τύχης, θεωρούν κέρδος αξίας μόνιμης ό, τι είναι απότοκος μιας περαστικής εύνοιας των καταστάσεων, και γελά από μέσα μου ένα σεξπήριο γέλιο,.....(4) βλέπω τους μωροφιλόδοξους να φτάνουν στην εντέλεια ταπεινωτικών εξυμνήσεων προς πρόσωπα ανάξια λόγου,(5) πιστεύουν ότι τίποτε δε δεσμεύει τον αντικρινό, όσο η κολακευτική προσθήκη αγαθών εκεί όπου αυτά δεν υπάρχουν.

[Πέτρος Σπανδωνίδης, «Απολογία», περ. Νέα Πορεία, τόμ. 10 (Ιανουάριος - Φεβρουάριος 1964)]

Λέξη	επειδή	όταν	βέβαια	αφού	μάλιστα
Δηλώνει					

γ. Τα πράγματα δεν είναι(1) παρουσιάζονται στα διδακτικά - προπαγανδιστικά έργα, που ασκούν τόση γοητεία ακριβώς (2) ξεχωρίζουν με το μαχαίρι το άσπρο από μαύρο. Εδώ ο εχθρός (3) ο κακός, όχι μόνον είναι εξ αντικειμένου κακός, αλλά και το ξέρει(4) ο ίδιος, και μάλιστα το απολαμβάνει· εννοείται, απέναντι σε ένα τέτοιο υποκείμενο είναι περιττό να έχουμε οιοσδήποτε διανοητικούς ή ψυχικούς ενδοιασμούς. Μπορώ να πω, όχι δίχως κάποια υπερηφάνεια, ότι(5) κατανόησα ίσαμε τις έσχατες συνέπειες της τη διάκριση ανάμεσα σε ηθικό ποιόν και σε πολιτικοϊδεολογικές προτιμήσεις, ποτέ δεν αντιπάθησα κάποιον επειδή διαφωνούσε μαζί μου σε πολιτικά ζητήματα ούτε και συμπάθησα κάποιον άλλον μόνο και μόνο επειδή έτυχε να συμφωνεί.

[Παναγιώτης Κονδύλης Το αόρατο χρονολόγιο της σκέψης, εκδ. Νεφέλη, 2000]

Λέξη	δηλαδή	έτσι όπως	αφότου	επειδή	επιπλέον
Δηλώνει					

1.2.2 Να εντοπίσετε τους τρόπους (διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις, επαναλήψεις, συνώνυμα, αντωνυμίες, ερωτήσεις) με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή στις παρακάτω παραγράφους. Να σημειώσετε τα αντίστοιχα σημεία σε κάθε απόσπασμα.

α. Και οι απλοί πολίτες τι μπορούν να κάνουν στο μεταξύ; Μπορούν να κινητοποιηθούν, για να καταδείξουν τα αποτελέσματα ενός σύγχρονου πολέμου και τον κίνδυνο του αφανισμού των ανθρώπων. Μπορούν να διδάξουν στους ανθρώπους να μη μισούν τους λαούς που διαφέρουν από τον λαό στον οποίο ανήκουν ή να ενεργούν έτσι, ώστε και αυτοί να μη μισούνται με τη σειρά τους. Μπορούν να προβάλουν τις κατακτήσεις του ανθρώπου στις τέχνες και τις επιστήμες. Μπορούν να εξάρουν την υπεροχή της συνεργασίας σε σχέση με τον ανταγωνισμό.

[Από επιστολή του Μπέρτραντ Ράσελ στην εφημερίδα Independent, 1967]

β. Αξιοπρόσεχτη η παρατήρηση, δεν αληθεύει όμως στη δική μας εποχή. Γιατί σήμερα και τα παιδιά είναι πολύ διαφορετικά από άλλοτε και ο αέρας, το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει. Παλαιότερα ο μαθητής περίμενε να φωτιστεί αποκλειστικά και μόνο από το Δάσκαλό του. Σήμερα οι πηγές των πληροφοριών έχουν πολλαπλασιαστεί σε βαθμό εκπληκτικό και οι κρουνοί τους (η εφημερίδα, το περιοδικό, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση) ρέουν μέσα στο σπίτι. Μπορεί, λοιπόν ο μαθητής, ανάλογα με τη δύναμη και την όρεξή του, να προμηθεύεται ελεύθερα και απεριόριστα «ειδήσεις» από όλες τις περιοχές της ανθρώπινης περιέργειας: ιστορικές, γεωγραφικές, βιολογικές, ανθρωπολογικές, φυσικής, χημείας, κοσμογραφίας, ηλεκτρολογίας, κάθε λογής «τεχνικής».

[Εν. Π. Παπανούτσος, *Η Παιδεία, το μεγάλο μας πρόβλημα*, Δωδώνη, 1961]

1.2.3 Να προσδιορίσετε με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται η συνοχή στις παρακάτω παραγράφους:

α. Επίσης, η απομάκρυνση των νέων κατά την περίοδο της εφηβείας προκαλεί «κρίση» στους γονείς, οι οποίοι δεν ξέρουν πώς να τη διαχειριστούν. Ο έφηβος δοκιμάζει συμπεριφορές διαφορετικές από των γονιών του, για να εδραιώσει έτσι τη δική του ταυτότητα. Έρχεται σε σύγκρουση μαζί τους, όταν αυτοί θέλουν να τον συμβουλέψουν. Ακόμη, έχει την τάση να απομυθοποιεί τους γονείς του. Αρνείται τη γνώση των γονιών του, που τη βρίσκει παλιά και όχι αυθεντική. Θέλει να δημιουργήσει ο ίδιος τη γνώση. Δεν αποδέχεται συμβουλές, ιδίως όταν αυτές υπονοούν «εσύ δεν ξέρεις». Σε περίπτωση που οι γονείς είναι υπερπροστατευτικοί (ελέγχουν υπερβολικά τη ζωή των παιδιών τους) και συνάμα δεν έχουν προσωπική ζωή, αλλά η ζωή τους εξαρτάται από τη ζωή των παιδιών, είναι πολύ πιθανό να προκληθούν συγκρούσεις στην οικογένεια.

[Θ. Γιοβαζολιάς κ.ά., *Συνεργασία εκπαιδευτικών - οικογένειας*,

Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης, διασκευή]

Τρόποι συνοχής

.....

β. Υπάρχει βέβαια και η σκοτεινή πλευρά σε αυτό που πολλοί θεωρούν «φίλοι» στο Facebook. Χαρακτηριστικά είναι τα περιστατικά όπου άτομα ιδιαίτερα δημοφιλή έπεσαν θύματα αλλοφρόνων ή περίεργων οι οποίοι εκδήλωναν την επιθυμία να γίνουν ηλεκτρονικοί «φίλοι». Επίσης, οι φωτογραφίες μας και τα βίντεο μας είναι εκτεθειμένα με δημόσιους συνδέσμους όπου ο καθένας μας μπορεί να έχει πρόσβαση και έχει τη δυνατότητα να κάνει κακόβουλη χρήση. Θα πρέπει, επομένως, να είμαστε ενήμεροι και να γνωρίζουμε ότι στο Facebook τίποτα δεν μένει κρυφό.

[Απόσπασμα από άρθρο στον ημερήσιο Τύπο]

Τρόποι συνοχής

.....

.....

.....

γ. Με την πάροδο του χρόνου, το ποδόσφαιρο έχει βρει τόσο μεγάλη απήχηση στον κόσμο, που μπορεί να παρομοιαστεί με μια νέα θρησκεία. Όπως συμβαίνει και ανάμεσα στις διάφορες θρησκείες, έτσι και στο ποδόσφαιρο υπάρχουν «ναοί» (γήπεδα) και φυσικά εκατομμύρια «πιστοί» (οπαδοί των ομάδων), που συρρέουν σε αυτά κάθε σαββατοκύριακο με σκοπό να λατρέψουν τους «θεούς» τους (ποδοσφαιριστές). Και στις δύο περιπτώσεις υπάρχουν μεγάλες κόντρες και μίσση ανάμεσα στους οπαδούς και κάποιες φορές μάλιστα έχει χυθεί πολύ αίμα. Εκτός αυτού, οι αντιπρόσωποι κάθε ομάδας, δηλαδή οι παίκτες, φοράνε ειδικά ρούχα για να ξεχωρίζουν από όλους τους υπόλοιπους, όπως ακριβώς γίνεται και με τους διάφορους ιερείς.

[Άρθρο από τον ημερήσιο Τύπο, διασκευή]

Τρόποι συνοχής

.....

.....

.....

δ. Τα παραδείγματα αφθονούν και καθένας μπορεί να προσφέρει τα δικά του. Τι σημαίνουν, για παράδειγμα, φραστικά σύμβολα σαν αυτά εδώ: «η ουσία της ιδέας», «ο πνευματικός κόσμος», «εσωτερικές και εξωτερικές ιδιότητες», και τα παρόμοια; Πολλά απ' αυτά, θα παρατηρήσει κανείς, είναι εκφράσεις μεταφορικές και πρέπει να συμπεράνει το νόημά τους από τα συμφραζόμενα. Ασφαλώς. Αλλά είτε μεταφορικά είτε κυριολεκτικά τις ευνοήσουμε, πάλι η σημασία τους βρίσκεται ανάμεσα στο «περίπου» και στο «αρκετά», με αποτέλεσμα ο ακροατής να μένει μετέωρος, και ο ευκολόπιστος να γοητεύεται από τη ρητορική τους αξία. Αντίθετα, ο απαιτητικός άδικα ψάχνει να βρει το νόημά τους και μένει αμετάπειστος.

[Εν. Π. Παπανούτσος, «Οι κούφιες λέξεις» στο: Κ.Τσιρόπουλος (επιμ.)

Τα δοκίμια των Ελλήνων, 164-169, εκδ. Μέγας Αστrolάβος - Ευθύνη, διασκευή]

Τρόποι συνοχής

.....

ε. Το χιούμορ, επίσης, διευκολύνει την κοινωνική ζωή των ανθρώπων. Αυτό συμβαίνει γιατί, πρώτον, είναι μια εμπειρία που μοιραζόμαστε με άλλους. Δεύτερον, διότι ενισχύει την εσωτερική συνοχή κάθε κοινωνικής ομάδας. Ακόμη, μπορεί να έχει «διπλωματική» χρήση, εφόσον, λόγω της έμφυτης ασάφειάς του, επιτρέπει να κινούμαστε μεταξύ σοβαρού και αστείου, χωρίς τον κίνδυνο να παρεξηγηθούμε. Με άλλα λόγια, εκφράσεις και λόγια που διατυπώνονται με χιούμορ μεταφέρουν συναισθήματα και αλήθειες που θα ενοχλούσαν, αν διατυπώνονταν με σοβαρό τρόπο. Επιπλέον, το χιούμορ είναι ελκυστικό, καθώς εκείνοι που μπορούν να το προκαλούν είναι πιο ικανοί στην επικοινωνία και προκαλούν τη συμπάθεια των άλλων.

[Ερευνητική εργασία: Η σημασία του γέλιου στη ζωή μας, σχολ. έτος 2012-13,

από την ιστοσελίδα του 4ου ΓΕΛ Αθηνών (διασκευή)]

Τρόποι συνοχής

.....

στ. Σε αντίθεση με τις άλλες χώρες όπου το βιβλίο είναι για κάθε υποτυπωδώς μορφωμένο άνθρωπο οργανικό παρακολούθημα της καθημερινής του ζωής, εδώ το βιβλίο είναι ο μεγάλος παρείσακτος ή -στην καλύτερη περίπτωση- ένα είδος πολυτελείας. Γιατί όμως; Πρωταρχικά, γιατί το σύστημα παιδείας από την πρώτη ως την τελευταία βαθμίδα δεν καλλιεργεί το είδος «σκεπτόμενος άνθρωπος», αλλά επιμένει στη μηχανιστική εκμάθηση αποστεωμένων -«χρησίμων» υποτίθεται- γνώσεων. Δεύτερο, γιατί ο απερίγραπτα αγχώδης χρησιμοθηρικός αυτός τρόπος ζωής δεν αφήνει περιθώρια πραγματικής ανάπαυλας, αληθινήςσχόλης· ο άνθρωπος τις ελεύθερες ώρες του είναι ολοκληρωτικά παθητικοποιημένος, προτιμάει την εικόνα, την άσκοπη φλυαρία, το καλαμπούρι, τη σαχλαμάρα, αρνείται και απωθεί οτιδήποτε μπορεί να τον κάνει να σκεφτεί.

[Βασίλης Φίλιας, Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, διασκευή]

Τρόποι συνοχής

.....

ζ. Η μεταβατική περίοδος μεταξύ παιδικής ηλικίας και ενηλικίωσης περιλαμβάνει αναμφίβολα διαδικασίες ωρίμανσης, σωματικής, ηθικής και διανοητικής, του παιδιού. Στην οικογένεια τότε σημαίνει συναγερμός. Πώς πρέπει να διαχειριστούν οι γονείς αυτή την τόσο «εύθραυστη» μεταβατική φάση της ζωής των παιδιών τους; Πώς επιλύονται οι καβγάδες;

Υπενθυμίζουμε στους γονείς πως χρειάζεται υπομονή. «Η εφηβεία είναι μια περίοδος μεγάλων ψυχολογικών και σωματικών αλλαγών που δεν περνά απαρατήρητη από κανέναν», μας λένε οι ψυχολόγοι. Πόσω μάλλον από τα ίδια τα παιδιά: «Ο έφηβος προσπαθεί να κατανοήσει τις αλλαγές που βιώνει και να βρει την καινούργια του ταυτότητα. Μια τέτοια διαδικασία δημιουργεί αναπόφευκτες εντάσεις και πιθανές συγκρούσεις με το περιβάλλον, ανασφάλεια, αλλά και συγχρόνως έξαψη και διάθεση για πειραματισμούς», επισημαίνουν.

[Γ. Κόκουβας, «Εφηβεία: Συμβουλές για ... γονείς σε απόγνωση», από το διαδίκτυο (διασκευή)]

Τρόποι συνοχής

.....

η. Θέτω την έκφραση «ανθρώπινα δικαιώματα» εντός εισαγωγικών, γιατί σήμερα τέτοια δικαιώματα υπάρχουν στο χαρτί, στο κεφάλι φιλοσόφων ή στα χείλη προπαγανδιστών, όχι όμως στην πραγματικότητα. Υπάρχουν «κράτη δικαίου», όμως δεν υπάρχουν «ανθρώπινα δικαιώματα», αν νοήσουμε τον όρο στην κυριολεξία του. Ως ανθρώπινο δικαίωμα ορίζεται μονάχα ένα δικαίωμα το οποίο απολαμβάνουν όλοι οι άνθρωποι μόνο και μόνο επειδή είναι άνθρωποι, δηλαδή ανεξάρτητα από την εθνικότητα στην οποία ανήκουν ή την υπηκοότητά τους. Επιπλέον, ένα γνήσιο ανθρώπινο δικαίωμα θα πρέπει να ισχύει και να απολαμβάνεται παντού όπου υπάρχουν άνθρωποι, δηλαδή παντού όπου επιθυμεί να εγκατασταθεί καθένας. Όσο ο Αλβανός π.χ. δεν έχει στην Ιταλία και στην Ελλάδα ακριβώς τα ίδια δικαιώματα με τον Ιταλό και τον Έλληνα, μπορούμε να μιλάμε για πολιτικά και αστικά, όχι για ανθρώπινα δικαιώματα. Ωστε, σε τελευταία ανάλυση δεν υπάρχουν ανθρώπινα δικαιώματα δίχως απεριόριστη ελευθερία κίνησης και εγκατάστασης και δίχως αυτόματη νομική εξίσωση όλων των ατόμων με όλα τα άτομα χάρη στην οικουμενική ισχύ μιας ενιαίας νομοθεσίας.

[Παναγιώτης Κονδύλης, 7ο αόρατο χρονολόγιο της σκέψης, διασκευή]

Τρόποι συνοχής

.....

θ. Πιο συγκεκριμένα, η Παιδεία, έχοντας ως δεδομένο την κοινωνική φύση του ανθρώπου, φροντίζει να μεταλαμπαδεύσει σ' αυτόν όλα τα στοιχεία της ομοιογένειας, ώστε να διευκολύνεται η εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας και να προωθείται η ομαλή ένταξη του νέου μέσα στους κόλπους της. Αρχικά, βοηθά στην επαγγελματική αποκατάσταση του νέου και στη μεταβολή του σε δραστήρια και παραγωγική μονάδα του κοινωνικού συνόλου. Επιπλέον, ως παράγοντας δημιουργίας πολιτικής συνείδησης συντελεί στη μεταμόρφωση του νέου σε υπεύθυνο και συνειδητοποιημένο πολίτη. Τέλος, καθιστώντας τον μέτοχο της παράδοσης και των εξελίξεων στον χώρο των γραμμάτων, της επιστήμης και της τέχνης, τον οδηγεί έμμεσα στις πολιτιστικές διαδικασίες της κοινωνίας. Αντιλαμβανόμαστε, λοιπόν, ότι η Παιδεία είναι ο κινητήριος μοχλός της κοινωνικής προόδου.

[Ελένη Ζώμα-Παπουτσή, διασκευή]

Τρόποι συνοχής

.....

ι. Τα προβλήματα αυτά δεν πρέπει, βέβαια, με κανέναν τρόπο να οδηγούν σε αρνητική τοποθέτηση για τη σύγχρονη χρήση των κατάλληλων για τη δραστηριότητα αυτή μνημείων. Γιατί η επαφή του κοινού με τα μνημεία, και ιδιαίτερα, η βίωση από το ευρύ κοινό σύγχρονων προβληματισμών και καλλιτεχνικών εκφράσεων μέσα από το ιστορικό περιβάλλον είναι ο καλύτερος και αποτελεσματικότερος τρόπος προσέγγισης και οικείωσης της πολιτισμικής μας κληρονομιάς. Αλλά είναι, παράλληλα, και ο δραστικότερος τρόπος δημιουργίας στην ευρύτερη κοινωνία συνείδησης εκτίμησης και προστασίας των μνημείων μας.

[Πανελλαδικές Εξετάσεις, 2015, Β. Λαμπρινουδάκης, Εμείς και οι αρχαίοι χώροι θέασης και ακρόασης]

Τρόποι συνοχής

.....

1.2.4 Με ποια νοηματική σχέση (συνεκτικότητα) συνδέονται μεταξύ τους οι παράγραφοι στα παρακάτω αποσπάσματα; Να αιτιολογήσετε τις απαντήσεις σας.

α. [...] Η εμμονή στα οικονομικά συμφέροντα και στους κανόνες της ελεύθερης αγοράς, η επιβολή του καταναλωτικού προτύπου της αφθονίας, το διευρυνόμενο χάσμα ανάμεσα στα φτωχά και στα πλούσια κράτη, η κοινωνική περιθωριοποίηση και ο αποκλεισμός και τόσα άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κόσμος δημιουργούν κλίμα ανησυχίας για το μέλλον.

Η αισιοδοξία για την πορεία του κόσμου κατά την τρίτη χιλιετία μπορεί να προκύψει από τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου και της αποστολής της εκπαίδευσης. Το παλιό μοντέλο που ισχύει ακόμη στην Ελλάδα και το οποίο στηρίζεται σε ποσοτικά κριτήρια (συσσώρευση γνώσεων στο παραδοσιακό γνωσιοκεντρικό σχολείο) πρέπει να αντικατασταθεί από ποιοτικά κριτήρια. Η απλή παροχή γνώσεων δεν ωφελεί πια.

[Πανελλαδικές εξετάσεις, 2000, απόσπασμα άρθρου από τον ημερήσιο Τύπο]

β. Ο πρώτος στόχος που θέτει η κοινωνία του 21^{ου} αιώνα για τη σχολική αναδόμηση είναι η μεταστροφή της εκπαιδευτικής φιλοσοφίας, ώστε η εκπαίδευση να αρχίζει με βάση τις ανάγκες του μαθητή. Αντί δηλαδή το παιδί να προσαρμόζεται σε ένα πρόγραμμα σπουδών, θα πρέπει το πρόγραμμα αυτό να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του παιδιού.

Ο αμέσως επόμενος στόχος της αναδόμησης είναι να αλλάξει το περιβάλλον μάθησης. Το ζητούμενο μιας εκπαίδευσης που θα ανταποκρίνεται στις ιδιαιτερότητες κάθε παιδιού μπορεί να βρεθεί μόνο μέσα από την ευελιξία διαμόρφωσης του μαθησιακού του περιβάλλοντος. Και εδώ εμφανίζεται πλέον ως πολύτιμος αρωγός η νέα τεχνολογία με τις δυνατότητες που παρέχει.

[Τ. Καφαντάρη, «Τεχνολογικές καινοτομίες στην Εκπαίδευση», από τον ημερήσιο Τύπο]

γ. Αμφισβητούμενος σήμερα είναι ο τρόπος της ζωής του ανθρώπου στις τεχνοκρατούμενες καταναλωτικές κοινωνίες της οικουμένης. Το πώς εθίζεται και εκπαιδύεται να αισθάνεται και να στοχάζεται. Το πώς βλέπει και με ποια κλίμακα αξιών λογαριάζει τα άψυχα και τα έμψυχα όντα γύρω του. Το πώς εργάζεται για να ζήσει και πώς γεμίζει τις ώρες της αργίας του. [...]

Γιατί έπαψε ο σημερινός άνθρωπος (ο στοχαστικός, φυσικά, και ευαίσθητος) να πιστεύει στον πολιτισμό του; Η απάντηση στο ερώτημα είναι, νομίζω, η εξής: Γιατί μέσα στα αγαθά και παρ' όλα τα αγαθά – τα υλικά εννοώ – που έχει αποκτήσει, δεν είναι ευτυχής. Με την εφεύρεση νέων μηχανών και την αδιάκοπη τελειοποίησή τους, έχει μπει σ' ένα αδυσώπητο κύκλωμα από το οποίο μάταια αγωνίζεται να βγει. Αναγκάζεται λοιπόν ο άνθρωπος, για να ικανοποιήσει τις διαρκώς πολλαπλασιαζόμενες ανάγκες του, να καταναλώνει ολοένα περισσότερα και ποικιλότερα αγαθά.

[Ευ. Π. Παπανούτσος, «Η κρίση του πολιτισμού μας», διασκευή]

δ. Ας δεχθούμε ότι ο πολιτισμός ορίζεται ως το σύνολο των ιδεών, ενεργειών και επιτευγμάτων που μια κοινωνία έχει αναπτύξει και επιτύχει με σκοπό την ευημερία των μελών της. Ας δεχθούμε ακόμη ότι η τεχνολογία ορίζεται ως το σύνολο των μεθόδων τις οποίες οι άνθρωποι χρησιμοποιούν, για να πετύχουν τους σκοπούς τους και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους.

Αν οι ορισμοί αυτοί είναι σωστοί, είναι φανερό ότι η τεχνολογία είναι μέρος του πολιτισμού μιας κοινωνίας και υπό μίαν έννοια ορίζει και το βαθμό ανάπτυξής της. Φαίνεται λοιπόν πως είναι αντιφατικό να υποστηρίζει κανείς ότι η τεχνολογία είναι ανταγωνιστική του πολιτισμού ενώ αποτελεί μέρος αυτού.

ε. Η όραση, η κρίση, η πίστη μας είναι η όραση, η πίστη της κοινωνικής φάλαγγας με την οποία συμπορευόμαστε. Το φαινόμενο τούτο στη γλώσσα της επιστήμης λέγεται «κοινωνικός κομφορμισμός» και έχει γίνει αντικείμενο όχι μόνο θεωρητικών αλλά και πειραματικών ερευνών.

Κοινωνικού κομφορμισμού περιπτώσεις μπορεί ο καθένας μας να αναφέρει πάμπολλες από την προσωπική του πείρα. Από την εκούσια αλλά και ακούσια υποταγή στο συρμό έως τις ομαδικές ιδεοληψίες που παρουσιάζονται σε ώρες πολεμικής αναταραχής και θρησκευτικής έξαρσης ή πανικού από θεομηνίες και επιδημίες.

[Ευ. Π. Παπανούτσος, «Η δύναμη της μάζας», Έκφραση – Έκθεση, τεύχος Γ', ΙΤΥΕ Διόφαντος]

1.2.5 Να εντοπίσετε τις νοηματικές σχέσεις με τις οποίες συνδέονται μεταξύ τους οι παράγραφοι στα παρακάτω αποσπάσματα (συνεκτικότητα). Να αιτιολογήσετε τις απαντήσεις σας.

α. Σε μια πρόχειρη κατάταξη, την πρώτη κατηγορία συνιστά ο γενικευμένος ή αόριστος διάλογος. Το είδος αυτό του διαλόγου χαρακτηρίζεται από μεγάλη ασάφεια, τόσο ως προς τους συμμετέχοντες όσο και ως προς τους στόχους του.

Μια δεύτερη κατηγορία διαλόγου είναι ο «διάλογος-προπέτασμα». Σε αυτόν κυριαρχούν οι συγκινητικές επικλήσεις για το μέλλον της χώρας και αναφορές στο γενικό συμφέρον.

[Γιώργος Γραμματικάκης, Ένας αστρολάβος του ουρανού και της γης,

Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2012]

Νοηματική Σχέση	
----------------------------	--

β. Η ιδέα ενός κόσμου υπό ολοκληρωτική επιτήρηση θεωρούνταν για καιρό ένα ουτοπικό ή παρανοϊκό παραλήρημα, καρπός της διαταραγμένης φαντασίας φανατικών συνωμοσιολόγων. Πρέπει, ωστόσο, να παραδεχτούμε το προφανές: ζούμε σήμερα υπό το κράτος ενός είδους αυτοκρατορίας της επιτήρησης.

Κάθε μέρα, νέες τεχνολογίες εκλεπτύνουν τον εντοπισμό των ιχνών μας. Δορυφόροι και δρόνοι με διαπεραστικό βλέμμα μάς παρακολουθούν από το διάστημα. Στα αεροδρόμια βιομετρικοί σαρωτές αναλύουν το βάδισμα μας, «διαβάζουν» την ίριδα των ματιών ή τα δακτυλικά μας αποτυπώματα, πια. Οι σιωπηλοί φακοί των βιντεοκαμερών μάς περνούν από κόσκινο στα πεζοδρόμια των πόλεων, στην τράπεζα, στο μετρό, στο γήπεδο, στα πάρκινγκ, στα ασανσέρ, στα εμπορικά κέντρα, στα διόδια...

[Ignacio Ramonet, Η αυτοκρατορία της επιτήρησης, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου]

Νοηματική Σχέση	
----------------------------	--

γ. Έκθεση! Και μόνο που ακούς τη λέξη σε πιάνει μια ανατριχίλα. Μάλλον σου θυμίζει τίτλο ψυχρού θρίλερ. Και σαν να μην έφτανε αυτό, σ' αυτό το θρίλερ έχεις και έναν από τους δευτερεύοντες ρόλους, δηλαδή, του θύματος. Γιατί όλοι ή, τουλάχιστον, οι περισσότεροι μαθητές αντιμετωπίζουν το γράψιμο μιας έκθεσης με τέτοιο τρόπο;

Οι λόγοι είναι προφανείς για όλους, εκτός από εκείνους που δεν καλούνται να γράψουν σχολική έκθεση. Αρχικά, μας ζητούν τις περισσότερες φορές να γράψουμε αποδεικτικά δοκίμια σε επίσημο ύφος. Ανθρώπινα όντα 15 έως 17 χρόνων καλούνται να γράψουν κείμενα που ακόμα κι ο πρωθυπουργός τα αναθέτει σε ειδικούς για να τα γράψουν. Η εικόνα του γραπτού είναι άλλη μια επιπλέον θλιβερή ιστορία. Επιβάλλονται καλά γράμματα και απαγορεύονται αυστηρώς μουτζούρες, μελανιές και βίαια σβησίματα.

Εκτός από αυτούς, υπάρχουν και άλλοι λόγοι μικρότερης σημασίας για τους οποίους δεν αισθανόμαστε ελεύθεροι, όταν γράφουμε μια σχολική έκθεση. Μέσα σε όλα τα όρια που μας θέτουν στην εφηβική ηλικία, έχουμε και το όριο λέξεων. Αναγκαζόμαστε έτσι να επιστρατεύσουμε όσα ουσιαστικά, μετοχές και επίθετα ξέρουμε και να τα σκορπίζουμε μέσα στην έκθεση για να αυξηθούν οι λέξεις και στο τέλος, τη μετατρέπουμε σε μερικά άχρηστα φύλλα χαρτιού με αραδιασμένες λέξεις που δεν βγάζουν νόημα.

Καλό θα ήταν, λοιπόν, να έχουμε τη δυνατότητα να επιλέξουμε ορισμένα απ' τα θέματα που θέλουμε να αναπτύξουμε, έτσι ώστε να μη χρειαζόμαστε άπειρες προμήθειες υλικού προκειμένου να γράψουμε μια παράγραφο. Όσο για την εικονική ποιότητα του γραπτού μας, προτείνουμε τη χορήγηση ηλεκτρονικών υπολογιστών, έτσι ώστε να χρησιμοποιούμε τον ορθογραφικό έλεγχο για να διατηρούνται τα μαλλιά των διορθωτών στη θέση τους.

[Μαθητική έκθεση, δημοσιευμένη στο διαδίκτυο (διασκευή)]

Νοηματική Σχέση	1η – 2η
	2η – 3η
	3η – 4η